

MÄRKMEID PORRIST

Endel E d u l a
Malmi 8-24, Viljandi EE-2900

Viljandi ümbruse metsades ja metsatukkades on porr olnud kogu aeg tavaline haudelind. Enamasti on linde nähtud ka talvel toitumas. Esimesi mälestusi on porrist autoril 1940. aastate algusest. Esimene pesaleid on kirjas 1945. aasta 25. maist, mil pessa muneti esimene muna. Pesa asus kuuri seinale katteks pandud kuuse koore ja seinavahe vahel. Kuni 1956. aastani olid vaatlused harvad ja juhuslikud. Alates 1956. aastast on linde jälgitud võimalust mööda praeguseni. 1957. aastal leiti 6 porri pesa. Aastatel 1968 kuni 1970 aga ei kohatud ühtegi lindu. Põhjused ei ole teada. 1967. aasta detsembris oli küll külmaperiood (-25°C) ja ka 1968. aasta jaanuar oli külm. Ei ole aga teada, kas need mõjutasid piirkonnast lindude kadumist. 1971. aastal olid linnud jälle kohal. Leiti kaks pesa. Pesaleidude rohked olid 1991. (9 pesa) ja 1992. aasta (8 pesa). Vahepeal oli aastaid, mil ei õnnestunud pesi leida. Praeguseni on andmeid 96 leitud pesa kohta. Andmeid ei ole mõnede kõrgel paiknenud (kuni 12 m) pesade

kohta, kuna ei olnud võimalik pesa asustatust kindlaks teha.

Sageli kohapeal talvitava liigina alustab porr soojematel kevadatel pesa ehitamist aprilli algul. Osa linde pesitseb kaks korda. Palju pesi hukkub ja seetõttu esineb rohkelt järelkurni. Mune või poegi on pesas nähtud 10. aprillist kuni 19. juulini. Elupaigana eelistab porr kuusikuid. Leitud pesadest pooled on olnud kuusikus, 25 pesa segametsast, 1 hoonete juures, 2 okaspuistus ja 1 lepikus.

Valdav osa pesi on ehitatud puu tüve ja koore vahele. Puu liik ei ole oluline. Tavaliselt on puu ja koore ühenduskoht pesast kõrgemal. Vahele on koore alumine ots puust eemal ja pesa variseb halbade ilmastikuolude tõttu alla. Enamasti on pesa ehitatud siiski kinnitatult, sellistest kohtadest on leitud 53 pesa. 51 puutüve ja koore vahel paiknenud pesa keskmiseks kõrguseks maast on 1,6 m (0,5-5 m). Kaheteistkümmel korral on pesi leitud murdunud puude ja tüügaste lõhedest, keskmiselt 1,1 m kõrguselt. 11 pesa on leitud mädanikust kahjustatud puude koobastest, keskmiselt 1,5 m kõrguselt. 11 pesa on leitud ka hoonete seinte vahelt. Huvitav on pesa asukoht laastudest valmistatud kuuriukse vahelt. Lind ei lasknud end ukse liikumisest häirida (samas kohas on pesitsenud ka puukoristaja). Kaks pesa on leitud tehispesadest ja paar pesa puude harudevahelistest õõnsustest. Kõigi leitud 81 pesa keskmiseks kõrguseks on olnud 1,5 meetrit.

Pesamaterjaliks on kasutatud peeneid raage, puuniint, sammalt ja teisi materjale. Sisevooderduses on sulgi. Pesa ehitamise algusest kuni selle täieliku valmimiseni vaatlusi ei ole. Sobivas kohas, peale õnnestunud pesitsemist, võidakse järgmiseks pesitsemiseks uuendada ainult vooderdist. Korduvalt on valmis pesa seisnud tühjana kuni 7 päeva enne esimese muna munemist. Kord on pärast mitmepäevalist tühja pesa kontrollimist avastatud pesast kolm muna.

Kõige varem on esimesi mune leitud 1974. ja 1990. aastal 10., 12. ja 13. aprillil (vt. tabel 1). 1954. aastal leiti 8. juulil pesa 3 munaga, kuid ei ole andmeid munade värskuse ja pesade saatuse kohta. 1994. aastal muneti esimene muna 23. juuni paiku. Kahest munast koorunud pojad olid pesas veel 19. juulil.

Mõõdetud on kahte koorevahelist pesa: (1) väljast 26 X 17,5 X 5,5 cm, seest 5,5 X 5,5 X 3 cm ning (2) väljast 14 X 14 X 8 cm, seest 5,5 X 4,1 X 3,3 cm. Mõõdetud ja kaalutud on 7 muna (viiemunaline kurn + kaks muna eraldi kurnadest). Porri muna keskmised mõõtmed olid 15,3 X 12,3 mm (piirmõõtmed 14,8-16,0 X 11,7-12,6 mm) ja kaal 1,14 g (1,1-1,2 g).

Haudevältusena on registreeritud ühel korral 12 päeva, kahel korral vähemalt 15 päeva, kolmel korral 16 päeva ja ühel korral vähemalt 17 päeva peale viimase muna munemist. Poegade pesasoleku aega on õnnestunud jälgida kolmel korral: 13, 13 ja 16 päeva. Kuid siiski on ühel

korral esimese muna munemise (täiskurnas 6 muna) ja poegade lahkumise vahe vaid 32 päeva ning teisel korral 34 päeva.

Pesitsemine õnnestus teadaolevalt 35 pesas (36,4%), hukkus 45 pesa (46,9%), 16 pesa (16,7%) edasine saatus ei ole teada. Kokku on seni pesadest leitud vaid 4 mädamuna.

Tabel 1. Porri teadaolevad kurna suurused.

Table 1. Known clutch size of Treecreeper in Estonia.

	Kurna suurus Clutch size					Kurni No of clutch	Keskmine Average
	2	5	6	7	8		
Munetud kuni 14. maini (k.a) Laid up to 14 May (incl.)	-	17	30	7	-	54	5,81
Munetud peale 15. maid (k.a.) Laid after 15 May (incl.)	1	3	11	6	1	22	6,05
Kokku / Total	1	20	41	13	1	76	5,93

Notes on Eurasian Treecreeper

The author of the paper gives a survey of the results of long-term bird study concerning Eurasian Treecreeper. Special attention is paid to the nesting of the species: author has the data about 96 nests. Nesting sites, materials of nests, time of egg laying and period of young birds staying in nest have been described; 7 eggs and two nests have been measured.